

שנייה חפזים

ליקוט דברי תורה והנהגות מפי ספרים וסופרים
מרבתינו הקדושים מאמשינאו

פרשת בהעלותך תשפ"ה ♦ גליון רכ"ז

שיחות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

עבדו את ה' ביראה - וגילו ברעדה

בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֵּרֹת וְגו' (ח. ב.). ובמדרש (טו, ח) הקשה הלוא נאמר, גם חושך לא יחשיך ממך, ולפניו לילה כיום יאיר, חשיכה כאורה, ואם כן מה יועילו לפני מלך מלכי המלכים הדלקת שבעת הנרות.

ומביא משל למלך שהיה לו אוהב, פעם אחת אמר לו המלך, לך ותקן לי סעודה כי רצוני לסעוד אצלך, הלך אוהבו והתקין מיטה ומנורה ושלחן של הדיוטות, והנה לפני שנכנס המלך באו המשרתים רואי פני המלך, והביאו עמם מנורות של זהב, וכל מיני מטעמים, בראות אוהב המלך את כל הכבוד הזה, התבייש מאד בכל אשר סידר, ועל כן הטמין את כל מה שהכין, והשאיר רק את חפצי בית המלכות. והנה בעת הגיע המלך הבחין שלא הכין אוהבו כלום, שאלו המלך וכי לא אמרתי לך שאני סועד אצלך, ואם כן, למה לא התקנת לי כלום, אמר לו אוהבו, כיון שראיתי את כבוד עושר המלכות, התביישתי עם הכנותי הקלים, והטמנתי את כל מה שהתקנתי. אמר לו המלך, חייך שאני פוסל את כל הכלים שהביאו מביתך, ובשביל אהבתך איני משתמש אלא בשלך. כן הדבר לענין נרות המקדש, **אכן הקדוש ב"ה יש לו מלאכים שרפים ואופנים עד אין מספר, אך מחמת אהבתו את ישראל בוחר בעבודתך דוקא, ועל כן יש לזה חשיבות גדולה.**

הרבי רבי בונם זי"ע אמר שממדרש זה למדנו דרכי העבודה, אשר בגשת האדם לתפילה צריך שידע נאמנה שה' רוצה בעבודתו, כי באהבתו אותנו בוחר בכלים שלנו קרצוי חומר, אך הוסיף לדייק בלשון המדרש, **שצריך גם הבחינה של 'מטמין כליו' דהיינו שהאדם יאה לו ביטול, שיבין שמצד 'עצם מעשיו' לא היה מקום לעבוד את ה', כי לגדולתו אין חקר, ואם צדקת מה נתן לו, אך מצד זה שהקב"ה 'מבקש את מעשיו ורוצה בהם', זה נותן את כל החשיבות למעשים טובים שלנו. ולכן מצד אחד צריך כל אחד להכין עצמו לתפלה בכל יכולתו, אך מאידך כשבא להתפלל, יחשוב ויכיר כבוד המלך שיש לו מלאכים ושרפים וכו', עד שיפול עליו יראה ובושה, ומחמת הבושה הגדולה ירגיש שאינו ראוי לפתוח פיו ולהתפלל, וחושב להטמין את הכלים שלו. **ואז כשנופל עליו בושה זו, ומכיר בגדולת ה', ידע נאמנה שהקב"ה אומר, חייך שאני פוסל את כל הכלים שהבאתי, ואיני משתמש אלא בשלך, כי הנני בוחר בעבודתך** דייקא, שחביבה הוא לפני.**

(מתוך סעודה שלישית תשפ"ג)

דברות קודש

שפע בגשמיות וברוחניות

בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֵּרֹת אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוּרָה יְאִירוּ שְׁבַעַת הַנֵּרוֹת (ח. ב.). הנה אהרן הכהן היה שושבינא דמטרוניא, כמו שאמר הלל (אבות א, יב) הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה. ועל פי זה יתפרש, **בהעלותך את הנרות, בשעה שקירב אהרן את נשמות ישראל, אל מול פני המנורה העלה נרותיה, שדאג גם כן להמשיך 'אל מול פני המנורה' העלה נרותיה, ש'מול המנורה' היה השולחן הרומז לפרנסה ועשירות, היינו שאהרן הכהן המשיך הרוחניות יחד עם גשמיות, כדי שיוכלו לעבוד את ה' מתוך הרחבה.**

(הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע - דברי אמת)

לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה

בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֵּרֹת (ח. ב.). פירש"י למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים, חלשה אז דעתו שלא היה עמם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה, חייך שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות. וצ"ב מדוע המתין הקב"ה עד שיהיה לו חלישות הדעת, ורק אז אמר לו את החשיבות של עבודתו, ותיירץ אומור' הרה"ק רבי מנחם זי"ע דהנה כתיב 'כתית למאור', והפ' הוא דבכדי שיהא 'למאור' צריך שיהא מקודם 'כתית', דהיינו לב נשבר, ולכן המתין הקב"ה עד שחלשה דעתו, שדוקא אז יאה מאיר יותר.

וזהו נמי מה שנאמר לו 'שלך גדולה משלהם', שזכה למאור כזה, שאינו רק לשעה, אלא היא מאירה לעולם, כדאי' במדרש (בהעלותך טו, ו) שהדלקת המנורה היא עבודה קבועה בכל יום, ולא כקרבנות הנשיאים שהיו רק בשעת חנוכת הבית, וכן ידוע דברי הרמב"ן שרומז על הנר חנוכה, ולכל זאת זכה מחמת ה'כתית למאור' כלומר שעשה העבודה 'מיט א צובראכענקייט'. (הרה"ק רבי יצחק זי"ע)

התהלך עמו בתמימות

והאספקת אשר בקרבנו התאוו תאווה (יא. ד.) י"ל

במדבר היו ישראל מונתים שלא ע"פ דרך הטבע ולא היה להם שום תאוה, ע"כ התאוו האספסוף שיהא להם תאוה כדי שיוכלו לשבור את התאוה, וממילא יהיו יכולים להעלות הגשמיות, ויהא להם השגה בה' יתברך. וע"ז ענה להם הקב"ה היד ה' תקצר, פ' שבכל אופן אינם יכולים להשיג, והם צריכים לעשות רק מה שהקב"ה אומר. וע"ד דאיתא בספח"ק (ישמח ישראל בשם הר"ב מפרשיסחא זי"ע) שזה היה החטא של אדם וחווה שהם רצו לאכול מעץ הדעת טוב ורע ולשבור הרע, אבל זהו גופא החטא שלהם שלא עשו מה שהקב"ה היה רוצה שהם יעשו והיו צריכים לילך בתמימות.

(הרה"ק רבי יצחק זי"ע)

עבודת האכילה

הַצֵּאן וּבָקֶר יִשְׁחַט יְהִי וּמִצָּא יְהִי (יא. כב.). יש לפרש ענין האספסוף שהתאוו תאוה, ומה שאמר משה הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם וגו', דקשה לומר כפשוטו דאיך יעלה על דעת משה רבינו לשאול כן. אלא הענין הוא דבאמת במדבר היה 'דור דעה', והיו אנשים גדולים מאד ולא היו רוצים תאוות אכילה בגדרי הטבע, רק שהיו עובדים בעבודה גדולה, ורצו להמשיך אכילה בדרגא גבוהה מאד. וכידוע המעשה של הרה"ק ר' יצחק דרוהיטשער זי"ע כשה' אצל מרנא הבעל שם טוב זי"ע, אשר פעם אחת ביקש הבעש"ט מר' יצחק שיהא אצלו בשבת, וענה לו ר' יצחק, שזה אי אפשר עבורו, כיון שנוהג לאכול הרבה בשבת, אמר לו הבעש"ט שיצווה שיכינו לו הרבה, ואכן צוה הבעש"ט את משרתיו, שיכינו סעודה באכילה ושתיה בעד ארבעים איש, והנה כאשר בא ר' יצחק, נתן לפניו את השם הוי', ואכל הרבה כהרגלו, וכשגמר ביקש עוד. ואמר לו הבעש"ט בדרך צחות 'אויף מלאכים האב איך זיך געראכטען, אבער נישט אויף שרפים'.

ועל פי מעשה זו נוכל לבאר, שזה שאל משה רבינו, מי יספק להם לאנשים כאלו אוכל, הלוא יכולים הם לאכול שלא כדרך הטבע, ואעפ"כ ענה לו הקב"ה, היד ה' תקצר.

(הרה"ק רבי יצחק זי"ע)

בדרכי רבותינו

השבת נועם הנשמות (א)

תיאור חי של שבת קודש במחיצת מרן הרה"ק רבי יוסף זי"ע – עפ"י ספר 'אוהל יוסף'

מצפים לקראת שבת

במחיצתו חש את הנשמה יתירה ששרויה היתה בכל תנועה מתנועותיו. בצעדים איטיים, כשסידור האר"י בידו, צעד הרבי למקום תפילתו, סמוך לארון הקודש. ועם הפתיחה במזמור "הודו לה' כי טוב", חש כל אחד שנפרד הוא משיגרת ימות החול ונכנס להיכלה של שבת קודש.

צעקה חרישית

חז"ל אמרו (ברכות לא.) אין עומדים להתפלל אלא מתוך שמחה של מצוה. ואיתא בצוואת הריב"ש: צריך אדם ללמוד להרגיש את עצמו שיתפלל אפילו הזמירות בקול מנוח ויצעק בלחש, ויאמר הדבר, בין בזמירות בין בלימוד, בכל כוחו כדכתיב: כל עצמותי תאמרנה, והצעקה שתהיה מחמת דבקות, תהיה בלחש.

בספה"ק שיבחו את מעלת התפילה מתוך שמחה. וכמו"כ כתבו שאין לך מצוה גדולה יותר מאהבת ישראל, שדרכה אפשר להגיע לאהבת השם. ביותר הדגיש זאת האר"י הקדוש, באמרו שלפני התפילה יש להתקשר עם כלל ישראל ולומר: הנני מוכן ומזומן לקיים את המצוה "ואהבת לרעך כמוך". וכשיאמר זאת ויתכוון לכך, ממילא יכלול כל תפילותיו בתפילות הכלל, ותפילות הכלל בתפילותו. וכשליבו יתחזק באהבת ישראל לפני התפילה, יקיים מה שאמרו חז"ל: "אין עומדים להתפלל אלא מתוך שמחה של מצוה".

את שמחת התפילה והדבקות בלחש, כביטוי של הרה"ק רבי מענדל'י מווארק'י זי"ע "הבה נצעק בצעקה חרישית", ראו בחוש אצל רבינו רבי יוסף זי"ע. תפילתו היתה כמעט חרישית, בלי הרמת קול ובלי כל תנועה. נעימה קלה יצאה מפיו הקדוש, והיא אשר העלתה את כל המשתתפים בתפילה, לדרגה רוחנית עילאית ביותר.

קבלת שבת

מיד אחרי מנחה, קבלו את השבת בהתלהבות פנימית ובשירת "לכה דודי". לפני תפילת ערבית, לאחר אמירת ברכו, פרש הרבי מהציבור ונכנס לחדרו. למד את שיעוריו הקבועים עם בניו וחפניו, בחן את הנכדים ואחר כך הסתגר בחדרו, עבר על הפרשה, למד מדרש וזוהר. ורק אחרי חצות הלילה, אפילו כלילי טבת הארוכים, התפלל מעריב בחדרו והתכוון לעריכת השולחן.

וסיפר בנו מרן הרה"ק רבי יצחק זי"ע, שרבינו היה לומד עם בניו בליל שבת שלוש שעות רצופות, ובמשך זמן זה הספיקו רק קטע גמ' עם תוס' ומהרש"א בעיון. והיו מן החסידים "וואס האבן מיטגעכאפט"...

(המשך יבוא בשבוע הבא א"ה)

על שולחנו של רבינו הרה"ק רבי יוסף זי"ע היה מצוי תדיר הספה"ק **בני יששכר**, ובאמירת ה'תורות' בשבתות ובמועדים הביא הרבה פעמים מדבריו. במאמר תוספת שבת, אומר הבני יששכר: הנה כתבתי לך, אשר מרן האריז"ל כתב, אשר **תוספת שבת יכולים להוסיף עד ל"א שעות**, היינו מן חצות יום ששי עד שעה אחת במוצש"ק, והיינו ל"א שעות.

באמשינאו נהגו לפי האריז"ל והוסיפו מחול על הקודש, אך התוספת לא התבטאה דווקא בביטול מלאכה, כי כל עוד מותר היה הוסיפו לבשל ולהכין אוכל לאורחים ולחסידים, שבאו להסתופף בצל קדשו של הרבי בשבתות. התוספת באה לידי ביטוי בהרגשה הרוחנית ובהתעלות הנפש, שנבעו מההכנות הקדושות לקראת השבת של הרבי בעצמו, ושל אנשי ביתו. עם זאת, קיימו במלואם את דברי חז"ל (שבת קיז:) לעולם ישכים אדם להוצאת שבת. ההכנה לשבת היתה מורגשת בחוש, ובפרט בבית המדרש הגדול, שבו כבר בליל שישי החל השמש יעקב פסח בהכנות לשבת, ולא פסק ממלאכתו עד שגמר לשטוף את הרצפות, לצחצח את נברשות הנחושת, לתחוב את הנרות בקני המנורות, לנקות את הספסלים ולהעמיד את השולחנות על מקומותיהם.

בעת כניסת השבת שררה אווירת התרוממות עילאית, הנשמה יתירה' הורגשה אצל כל איש שבא לחסות בצל קודשו של הרבי, וכל סימני הדאגה נעלמו ונשכחו, כאילו לא היו כלל וכלל. וזאת לדעת, כי רבינו ידוע היה בעולם הלמדני כגאון ופוסק, ובהלכות שבת אמרו עליו כל גדולי דורו שהינו חד בדרא. ההכנות שלו לקבלת השבת והזהירות שלו בדברים הנוגעים לשבת היו תורה שלימה, והיו לשיחה בפי הבריות.

כפניא דמעלי שבתא

המתפללים הקבועים והחסידים שבאו לעשות את השבת בצל קדשו, חיכו בכליון עינים לבואו של הרבי. בבית המדרש העירוני התקורבו כבר לסיום התפילה, ואילו בבית מדרשו של הרבי חיכו עדיין לכניסתו של הרבי. בינתיים ישבו הזקנים ליד השולחנות הארוכים, ועסקו באמירת שיר השירים, או בהעברת הסיידא - שנים מקרא ואחד תרגום, ואילו הצעירים, חובשי בית המדרש שחו בפילפולה של תורה - בדיבוק חברים. הבעלי בתים עמדו ליד הדלת המובילה מביתו של הרבי לבית מדרשו, כדי לזכות ראשונים ב"גוט שבת" מפיו של הרבי.

והנה הושלך הס, הרבי מופיע במלוא הדרו. ואם כל השבוע היתה עמו רוח של טהרה וקדושה, הרי כשהתלבש בבגדי שבת, נהרו פניו בזוהר עילאי. קומתו הזקופה גבהה עוד יותר עם כניסת השבת, וכל מי ששהה

הליכות והנהגות

מספר המנהגים 'משמרת הקודש' ומכתבי חסידים

אמירת 'תחנון'

נהגו לומר תחנון גם ביארצייט של רבותינו הק', אך כהיום אין אומרים בהם תחנון", וראה הערה.

א. המנהג באמשינאו היה לומר תחנון, וכן נהג הרה"ק רבי מנחם זי"ע ביא"צ של אביו, אך בבוא רבינו האור יצחק זי"ע לאמערקא פסק לומר בעצת דודו הרה"ק ר' שמעון שלום זי"ע, כיון שמנהג רוב חסידים הוא שאין אומרים תחנון ביא"צ של רבותם. ויש להוסיף שמאז לא אמר מרן תחנון אפי' בהיא"צ של אמו הרבנית ע"ה בתו של הגאון האדיר בעל הנפש חי' זצ"ל שחל ב"א אייר.